

En er is een derde grond waarop onze omgang een zaak is van ethische vraagstelling.

Als christen toch hebben wij de roeping elkander te dienen. Elkander te dienen ook daardoor, dat we, door het contact dat wij hebben, elkaanders persoonlijkheid opbouwen, elkaanders zwakheden niet slechts dragen maar ook ontzien. Daarnaast elkaanders fouten, niet zooals zoo dikwijls gebeurt uit te buiten in eigen belang, maar te verbeteren; wij moeten elkander opbouwen in de liefde.

En daarom komt de vraag naar voren: wat doen wij door den omgang met elkander vóór elkander?

Dat ook deze vraag er een is van groote betekenis voor onze zedelijke levenshouding zal wel niemand ontkennen.

Maar dat hiermede tegelijkertijd is aangegeven hoe moeilijk een waarlijk christelijke omgang is, moet ook al dadelijk duidelijk zijn. Immers, onze omgang moet daarop gericht zijn dat wij elkander niet noodeloos pijn doen en toch elkander opbouwen; dat wij elkander ontzien en toch elkander durven raken in het diepste van het bestaan; dat wij elkaanders zwakheden kennen en toch die zwakheden niet uitbuiten in het belang van het eigen ik; dat we eerlijk blijven voor God en mensen en dat we toch ook zoeken datgene wat liefelijk is, datgene wat wel luidt; dat wij elkaanders zonden bedekken en dat wij toch elkaanders zonden noemen.

Hier grijpt uit den aard der zaak de doelstelling van onzen omgang en de wijze waarop wij de middelen van den omgang gebruiken direct in in de persoonlijke verhouding tegenover den medemens.

Maar desondanks, of liever gezegd juist daarom staan wij hier voor een vraag van echt ethisch karakter.

En tenslotte: in onzen omgang met onze medemenschen ontdekken wij zoo menigmaal de fouten om den eenen mensch ten koste van den anderen mensch te dienen, althans te dienen in schijn.

Die eene mensch dat is zeer dikwijls het eigen ik.

Maar daarop doelen wij nu niet. Dat valt voornamelijk onder 't eerste en tweede punt dat wij noemden.

Hoe dikwijls zijn we niet in staat om door een enkel woord, soms door een enkel gebaar, ja door een simpele gelaatsuitdrukking iemand een wenk te geven, een indruk te vestigen, een vermoeden op te wekken waardoor de eene mensch met wien wij omgaan wordt getroffen en de andere mensch een belangrijke „hint“ krijgt.

Ook deze quaestie valt onder de moeilijke problemen betreffende den omgang van menschen, van christenen met elkander. En onmiddellijk daarbij sluit zich aan de vraag van de „groepsvorming“, juist misschien van de vorming van „kongsies“, van „klikjes“, waardoor een gemeenschappelijke doelstelling ontstaat die slechts gerealiseerd kan worden ten koste van de waarheid in den omgang met geheele groepen van andere personen.

Wij meenen niet te veel gezegd te hebben, toen wij oordeelden, dat bij de quaesties betreffende onzen omgang de vraagstukken van ons zedelijk leven rechtstreeks betrokken zijn.

J. W.

UIT DE SCHRIFT

Gegeven, dat Hij openbaar zou worden.

Dezen heeft God opgewekt ten derden dage, en gegeven, dat Hij openbaar zou worden. Handelingen 10: 40.

Nadat de Heere voor Christus de poorten des doods en des graf had ontsloten, heeft de Vader Hem gegeven, d.i. alle wegen en omstandigheden zoo beschikt, dat Hij in Zijn glorievolle verrijzenis steeds meer openbaar werd. De onwettelijke zekerheid der opstanding werd daardoor aan de discipelen al rijker en heerlijker geloofd.

Het woord van Petrus tot Cornelius werpt een treffend licht op de verschijningen van Christus na Zijn opstanding. Deze staan niet los naast elkaar, maar vormen een opklimmende reeks.

Mattheüs zegt, dat de vrouwen naar het graf gingen, als het begon te lichten. En Markus, dat zij tot het graf kwamen, als de zon opging. Dit stelt ons het „openbaar worden“ van Christus in een liefelijk symbool voor oogen. Het licht, dat begon te stralen werd al helderder en schooner. De zon, die opging, klom steeds hoger, zoodat haar glans al verder en al rijker werd gezien. Zoo is het nu ook bij de verschijningen. Door de openbaringen aan afzonderlijke personen (Maria Magdalena, de vrouwen, Petrus, de Emmaüs-gangers) betoont Hij zich den goeden Herder, die Zijn verstrooide schapen, den een na den ander, opzoekt en nagaat, om ze weer bijeen te vergaderen. Daarom, zoo is de avondverschijning,

waarbij zij allen, behalve Thomas, tegenwoordig zijn, de kroon van al de openbaringen op den eersten Paaschdag. Toen de zon in de natuur, die 's morgens over het geopende graf opging, weer ondergegaan was, scheen de „Paaschzon“ in den discipelenkring in haar volle kracht. Bij deze verschijning openbaart de Opgestane zich den Koning Zijner Kerk, als Hij Zijn discipelen herstelt in hun apostelschap. „Gelijkerwijs Mij de Vader gezonden heeft, zend Ik ook ulieden“, Johannes 20: 21. Zij worden geroepen te bouwen op het fundament, door Hem gelegd. En Hij verleent hun ook de kracht om deze taak te vervullen, als Hij ze de gave des Heiligen Geestes mededeelt, Johannes 20: 22.

Christus toonde zich aan hen op steeds duidelijker wijze. „Ziet mijn handen en mijn voeten, want Ik ben het zelf“, zoo sprak Hij, Lukas 24: 39. Herhaaldelijk heeft Hij met Zijn discipelen getogen en gedronken, om hen toch maar van de realiteit Zijner verrijzenis te verzekeren.

Hoe liefdevol buigt de Verrezenen zich tot de Zijnen neer! Toch heeft het uitwendig zichtbare bewijs, de lichamelijke aanschouwing van den Christus, aan de discipelen de volle Paaschvreugde niet bereid. Deze wordt eerst hun deel, als Hij hun verstand opent voor de Schriften, zoodat zij den Christus als den Gekruisigde en Opgestane in het getuigenis van Mozes en de Profeten leeren erkennen.

Al de verschijningen toonen ons éénzelfde gedachte, n.l. dat de Verrezenen Zelf de Leidsman is tot het geloof aan Zijn opstanding. Hij verwekte dat geloof bij hen door de Schrift voor hun verstand en hun verstand voor de Schrift te openen. Alleen het geestelijk bewijs der Heilige Schrift bood den discipelen volle zekerheid omtrent de waarachtigheid van Christus' opstanding.

Wij staan dus niet ten achter bij de eerste discipelen, die door Jezus zelf zijn vergaderd. Al de Apostelen en Evangelisten hebben eenstemmig het getuigenis van Christus tot ons gebracht. Wat zij ons verkondigen, dat hebben zij met de oogen gezien en met de ooren gehoord en met de handen getast. Het heeft Gode behaagd, ons het getuigenis van menschen te geven ten aanzien van Zijn Zoon Jezus Christus. En dat niet van twee of drie, waarin reeds alle woord zou bestaan, maar van twaalf Apostelen en van vier Evangelisten, die hun getuigenis onder de leiding des Heiligen Geestes ons overleveren.

De verschijningen in Jeruzalem dragen nog maar een voorloopig karakter. De opgestane Heiland heeft Zijn discipelen naar Galilea bescheiden. Daar zou de plaats zijn der schoonste openbaring. Ze zijn dan ook daarheen gegaan. In den weg der gehoorzaamheid aan 's Heeren Woord mogen de geloovigen nog steeds de toenemende openbaring van Christus' heerlijkheid verwachten.

Aan de zee van Tiberias wordt Petrus in aller tegenwoordigheid in het apostelschap hersteld en geeft de Heer tevens aan hen duidelijke aanwijzing omtrent hun apostolische bediening.

Deze verschijning draagt een symbolisch en profetisch karakter.

Op zinnebeeldige wijze aanschouwen zij daar het historische verloop hunner bediening. Ook hen zouden de Joden, evenals zij dat Christus zelf gedaan hebben, tegenstaan en verwerpen. Daarom zouden zij het net des Woords aan de andere zijde uitwerpen. De Evangelieprediking onder de Heidenen zou overvloedige en kostelijke vrucht dragen.

Ook wordt hun duidelijk getoond, de veranderde betrekking van Christus tot de Zijnen. Tot nu toe hadden zij lichamelijken omgang met Hem. Vroeger was Hij met hen in het schip. Nu niet meer. Terwijl zij arbeiden op de woelige zee, beeld van dit tijdelijke en vergankelijke leven, staat Christus op den vasten oever, symbool der hemelsche wereld. Van den troon der heerlijkheid bestuurt en kroont Hij van nu aan hun werk.

Zou Hij niet meer als voorheen lichamenlijk met hen omgaan, toch is Hij niet verre van hen. Hij blijft hen steeds dicht nabij, zoodat Hij, ofschoon op geestelijke wijze, een zeer nauwe gemeenschap met hen oefenen zal. Aan deze gemeenschap gevoelt hun zwakte, zoowel als Zijn liefde steeds behoefte.

Johannes en Petrus zijn kennelijk de beide hoofdpersonen dezer verschijning. Evenwel geldt zij ook voor al de anderen.

Al heerlijker openbaart Christus zich aan de Zijnen. Op bijzonder majesteitelijke wijze verschijnt Hij op den berg van Galilea aan meer dan 500 broederen tegelijk. „Als zij Hem zagen, baden zij Hem aan. En Jezus bij hen komende, sprak: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Gaat dan heen, maakt alle volken tot Mijn discipelen“. Mattheüs 28: 17-19.

En hoe troostrijk klinkt Zijn laatste belofte: „Zie, Ik ben met ulieden tot de voleinding der wereld“. (vs 20).

Zoo heeft God Christus, dien Hij als de Borg voor zondaren overgaf tot het allervreestelijkste lijden, na de opstanding gegeven, in al rijker grootheid en heerlijkheid aan de Zijnen geopenbaard te worden.

Moge ook uw ziel daarvan ervaring ontvangen, nu in 't midden der gemeente de verschijningen

des Heeren weer de stof der bespreking en overweging zijn.

Zij het uw gebed, dat de Heere door Zijn Heiligen Geest moge geven, dat Christus ook door uw woord en wandel in uw omgeving openbaar moge worden.

En verzuim toch de gelegenheden niet, die God u daartoe dagelijks schenkt.

J. P. T.

KERKELUK LEVEN

„Loopen“.

Men heeft mij reeds verscheiden malen gevraagd, hier eens iets te zeggen over het „loopen“, d.w.z. het „naloopen“ van één bepaalden predikant in gemeenten, waar meer dan één dienaar des Woords geroepen is, en de roeping opvolgde.

Het is eigenlijk na dit laatste zinnetje al dadelijk niet meer mogelijk, dit „loopen“ in bescherming te nemen. Wie naar een plaats met meer dan één predikant beroepen wordt, krijgt in den beroepsbrief de verzekering, dat de gemeente hem roept, en dat zij hoopt, dat hij in haar stem de stem van God zelf moge opmerken. De gemeente, — niet een fragment van haar. Noch een reeds gevormd, noch een mogelijk te vormen fragment.

Wat komt er van den ernst der beroeping terecht, indien de gemeente dezen beroepsbrief laat schrijven, de intrée van den predikant omringt met bidden en danken, en dan verder eens probeert, hoe het met den man gaat, om dan naar hem toe te loopen, als hij haar behaagt, doch van hem weg te loopen, als er iemand is of iemand komt, die haar meer behaagt of die een mooie stem heeft, of een bepaalde voordracht, of een mooien zegtrant, of iets anders dat „mooi“ is? Wie het „loopen“ verdedigt, moet eigenlijk een anderen beroepsbrief, een ander bevestigingsformulier, een andere intrée-gewoonte beginnen te vragen. En andere gebeden en dankzeggingen bij de intrée.

Er komt iets bij. De kerk van Christus is iets anders dan een wereldsche instelling. Zij leeft niet van het systeem van geven-en-nemen. Zij sluit niet een dominee geen contract. Want zij is verbondsgemeenschap. Zij is slechts verstaanbaar tegen den achtergrond der theocratie, gelijk deze onder Israël bestond en haar wezenlijke konstitutieve krachten en bindingen ziet voortbestaan in de kerk van het Nieuwe Testament. In zulk een theocratische verbondsgemeenschap nu geldt eenzijdig de bepaling, „dat de ambten altijd onderscheiden blijven“, doch de andere, dat zij nooit gescheiden zijn. En de derde, dat het ééne ambt niet over het andere heerschen mag, doch het andere dan ook evenmin over het ééne heerschen, laat staan daarop trappen mag. En wat is dat meestal domme ge-loop nu anders dan trappen op het ambt van iemand, die met veel stichtelijkheid in een bepaalde kerk is ingehaald? Zeker, de dienaar des Woords heeft zijn bepaalde ambt, en dat mag nooit tot dominatie verleiden, want dan wordt het tot een karikatuur. De grenzen van zijn ambt zijn nooit te leggen door roef, gepleegd jegens het ambt aller geloovigen. Vandaar, dat hij zijnerzijds nooit hiërarchisch over de dragers van dat ambt der geloovigen heerschen mag. Zij hebben hun vrijheid, hun echte, calvinistische vrijheid. Maar omdat deze vrijheid in een theocratische gemeenschap wordt genoten, daarom slaat ze onmiddellijk om in binding. Zelfbinding. De dragers van het ambt aller geloovigen zijn vrij van alle hiërarchie; dat betekent: de keerzijde van die vrijheid is de binding aan het gezag van het ambt, dat speciaal dienstdoet in de kerk verricht, in casu het ambt van dienaar des Woords. Zou hij op het ambt der geloovigen trappen, dan komt er een wraakgeschrei! Het kome! Maar als er Zondag aan Zondag honderden dragers van het ambt der geloovigen trappen op het ambt van den dienaar des Woords, dan komt er geen wraakgeschrei. Men kijkt soms verbaasd, als er iemand iets over zegt. Maar de grenzen van het ambt der geloovigen worden door God nooit uitgelegd, zóó, dat die uit-legging der grenzen roef zou beteekenen aan het speciale ambt in de kerk. Noch aan dat der diakenen, noch aan dat der ouderlingen, noch aan dat der dienaren des Woords. Weigert een behoefte gemeentelid een bepaalden diaken te ontvangen, dan wordt dat lid soms kerkelijk behandeld. Gebeurt hetzelfde een ouderling, dan beweegt zich gansch de kerkeraad. Maar laat men een predikant staan in een van zijn voornaamste, ja, in zijn eigenlijkste ambtspractatie, dan beweegt zich niemand en niets. Men denkt, dat er veel zegen valt in de gemeente. Zegen, och arme.

Ja, over dien „zegen“ moeten we nog iets zeggen in een derde opmerking. Meestal maken de menschen zich wijs, dat zij bij een bepaalden dominee zoo veel „zegen“ hebben. Natuurlijk betreed ik hier een moeilijk terrein, want de menschen lezen vaak meer „in“ een artikel, dan er in staat. Maar met de noodige waarschuwingen tegen dit en dat, ring, dat heere, een vele „zegen“ op „preken“, zo „voorkeert“, „voorden“, „maar aan“, „len, waarin“, „voor een“, „voudig non“, „mooi“ „pre“, „want het n“, „loopen van“, „het oordeel“, „ken. En hie“, „merking in“, „Wat heeft“, „zegen“? „W“, „De massa“, „Zij heeft n“, „de bedroev“, „wijzen als“, „toeloop, di“, „denk hier“, „KAN gevel“, „van zijn pre“, „(maar dan“, „van die ge“, „reformeer“, „den i h o m“, „meeste na“, „éénen uitve“, „stem, de z“, „gen, niema“, „te ontkenn“, „dat een ge“, „daar d o o“, „vraagt in“, „Het is er v“, „het accent“, „die het sp“, „vân datge“, „onderse“, „den toone“, „dist voor H“, „lijke spreke“, „meensch“, „speler, de“, „daareven“, „speciaal k“, „wereldgeli“, „het Woo“, „van den g“, „onderschei“, „Hier kom“, „stadsmeens“, „dörpsmens“, „predikant“, „dames en“, „heeten wil“, „Mogen zij“, „heusch een“, „zegen, ont“, „dörpsmens“, „De uitkom“, „land de st“, „De verhou“, „stadsmeens“, „het Woo“, „dictie van“, „gonnen me“, „Heelemaal“, „is geschree“, „redenaars“, „Tenslotte“, „de instinct“, „onttrekt e“, „de spanne“, „rede. Me“, „predikant“, „een ander“, „dat er geen“, „rustige o v“, „bezwaren“, „worden!“ „meer) ze i“, „bandigheic“, „„voorkeur“, „wilde, daa“, „en ook zie“, „naar binn“, „van het c“, „van den c“, „trapt men“, „vigen. He“, „onmacht“, „en leeghe“, „d.w.z. ve“, „zocht, de“, „den kant“, „Laat me“, „lijkheid“, „lijk bij c“, „ciaals h“, „heeft, i“, „plegen,“, „chisati“, „sen vo“, „basis d

preking en over-
de door Zijn Hei-
tus ook door uw
openbaar moge

en niet, die God

J. P. T.

EVEN

malen gevraagd,
„lopen”, d.w.z.
en predikant in
n dienaar des
g opvolgde.

metje al dadelijk
in bescherming
et meer dan één
in den beroeps-
gemeente hem
n haar stem de
n. De gemeente
Noch een reeds
ormen fragment
er beroeping te
beroepsbrief laat
tant omringt met
r eens probeert,
n naar hem toe
ch van hem weg
mand komt, die
ie stem heeft, of
moeten zegtrant,
ie het „lopen”
aderen beroeps-
dier, een andere
gen. En andere
intrée.

Christus is iets
ing. Zij leeft niet
ien. Zij sluit niet
nt zij is ver-
its verstaanbaar
atie, gelijk deze
ezenlijke konstit-
et voortbestaan
lamente. In zulk
schap nu geldt
den altijd onder-
e, dat zij nooit
het ééne ambt
mag, doch het
het ééne heer-
mag. En wat is
lers dan trappen
veel stichtelijk-
aald? Zeker, de
paalde ambt, en
verleiden, want
ur. De grenzen
n door roof, ge-
vigen. Vandaar,
thisch over de
vigen heerschen
e echte, calvinis-
vrijheid in een
wordt genoten,
i in binding
het ambt aller
archie; dat be-
eid is de binding
specialen dienst
mbt van dienaar
t der geloovigen
akgeschreef! Het
ndag honderden
igen trappen op
oords, dan komt
soms verbaasd,
aar de grenzen
orden door God
gging der gren-
speciale ambt in
enen, noch aan
at der dienaren
ftig gemeentelid
gen, dan wordt
i. Gebeurt het
zich gansch de
edikant staan in
zijn eigenlijke
ch niemand en
n valt in de ge-

ve nog iets zeg-
estel maken de
een bepaalden
Natuurlijk be-
want de men-
artikel, dan er
waarschuwingen

tegen dit euvel, en onder uitdrukkelijke verzeke-
ring, dat het natuurlijk zeer wel mogelijk is, dat
een vele lieden „trekkende” dominee ook veel
„zegen” op zijn werk kan hebben, en uitnemend
preken, zou ik twee dingen willen opmerken.
Voorreerst, dat datzelfde geval zich ook kan
voordoen bij den predikant, dien de gemeente
maar aan zijn „lot” overlaat. Ik weet van geval-
len, waarin iemand een schitterende preek hield
voor een zoo goed als leeg kerk. Het is een-
voudig nonsens te beweren, dat die en die zoo
„mooi” preekt en men hem daarom naloop,
want het naloopen van hem beteekent het ont-
loopen van den ander. En die ander kan volgens
het oordeel van bevoegden soms zeer goed pree-
ken. En hier kom ik vanzelf tot mijn tweede op-
merking in dit verband: Ik stel ze vragen derwijs.
Wat heeft de groote massa voor verstand van
„zegen”? Wat heeft ze voor verstand van preeken?
De massa als massa heeft er géén verstand van.
Zij heeft na jarenlange opvoeding soms nog slechts
de bedroevendste vruchten der opvoeding aan te
wijzen als bij haar bereikt resultaat. De enorme
toeloop, dien sommige predikanten hebben — ik
denk hier aan niemand, men lette daar wel op —
KAN gevolg zijn van iets dat met den inhoud
van zijn preeken samenhangt. En het kan dan ook
(maar dan slechts voor een zeer klein percentage
van die gevallen) gevolg zijn van een gezond-ge-
reformeerden en in het gereformeerde fundeeren-
den inhoud der prediking. Het kan. Maar bij de
meeste naloopers heeft hun gehink achter den
éénen uitverkorene zijn oorzaak in iets anders. De
stem, de zegswijze, de pakkende manier van zeg-
gen, niemand denkt eraan, de waarde van die alle
te ontkennen. Maar ook niemand make zich wijs,
dat een gemeente bloeit, gezegend wordt, die zich
daardoor laat leiden, die alleen daarnaar
vraagt in het bepalen van haar voorkeurstem.
Het is er ver vandaan. Het is de verplaatsing van
het accent van het Woord naar de stem van
die het spreekt, van den geest naar de ziel,
van datgene, wat de kerkelijke spreker heeft in
onderscheiding van den niet-kerkelijken, b.v.
den tooneelspeler, den declamator, den propagan-
dist voor Hitlers staat, TOT datgene, wat de kerke-
lijke spreker met den niet-kerkelijken spreker ge-
meenschappelijk bezitten kan: den tooneel-
speler, den declamator, den propagandist van
daarheen. Het is dus een ondermijnen van het
speciaal kerkelijke door de kerk zelf. Het is
wereldgelijkvormigheid. Het is de overgang van
het Woord van den Zender tot de dictie
van den gezondene. En die twee zijn altijd
onderscheiden, dacht ik zoo.

Hier komt een vierde ding bij. Heeft God den
stadsmensch meer rechten gegeven dan den
dorpsmensch? Die dorpsmensch heeft zijn ééne
predikant, hij kan dus niet wegloupen. Maar de
dames en heeren van de „stad”, of van wat zoo
heeten wil, kunnen ’t wel. Hebben zij meer rechten?
Mogen zij wegloupen van hun plaats en is dat
heusch een leggen van de aqueducten van Gods
zegen, onthoudt dan God dien zegen aan den
dorpsmensch? Het antwoord is niet twijfelachtig.
De uitkomst ook niet. Voorloopig zal het platte-
land de stad nog nieuw bloed moeten toevoeren.
De verhoudingen zijn wel wat anders dan de
stadsmensch denkt. Gezegend de dorpelingen, die
het Woord hebben verstaan, en niet maar de
dictie van een dominee. Het christendom is be-
gonnen met zekeren Paulus, wiens rede zwak was.
Heelemaal geen orator. En het Nieuwe Testament
is geschreven in de volkstaal, niet in een of ander
redenaars-jargon.

Tenslotte: heel die nalooperij, zooals ze thans
de instincten van de massa tot maatstaf neemt,
onttrekt de gemeente aan den leefregel, aan
de spanning, van de theocratie, van de berg-
rede. Men is al zoo eraan gewoon, een
predikant, die niet „bevalt”, of die „minder dan
een ander bevalt”, eenvoudig-weg te ontloupen,
dat er geen sprake meer kan zijn ook maar van de
rustige overweging van de vraag, of men zijn
„bezwaren” (o, als ze eens moesten geformuleerd
worden!) niet bespreken moet, d.w.z. (onder
meer) ze in toetsing geven. Men vervalt zelf in los-
bandigheid, omdat men zijn „bezwaren” of zijn
„voorkeur” niet officieel formuleeren kan of
wilde, daarom den ander (indien hij fouten maakt)
en ook zichzelf onttrekt aan de weldaad, de ook
naar binnen obligatorisch theocratische weldaad
van het opzicht nemen op elkander. Het ambt
van den dienaar des Woords vertrapende, ver-
trapt men zijn eigen ambt, het ambt der geloov-
vigen. Het slot is verwereldlijking, liefdeloosheid,
onmacht tot onderlinge ambtsceusuur, koudheid
en leegheid. De één wordt op het paard getild,
d.w.z. van den duivel-in-engelen-gedaante ver-
zocht, de ander zoetjesaan vermoord (althans van
den kant der menschen).

Laat men er mee ophouden. Er IS een moge-
lijkheid, dat een bepaald persoon tijde-
lijk bij een bepaald predikant iets spe-
ciaal hooren kan, dat hij juist noodig
heeft. In zoo’n geval kan men overleg
plegen, zooals het ook gebeurt bij cate-
chisatie, e.d. Dat overleg zou uitwas-
sen voorkomen en de positie op de
basis der theocratie bewaren.

Maar die „wilden” in de kerk verwilderen
haar. Zij denken vaak, na een preek van hun man,
te zijn geweest in een zevenden hemel; maar ze
hebben vast niet goed geteld. Het is zelfs de
vraag, of zij niet uit den hemel-koers geslagen
zijn. Want eigenwillige godsdienst is niet in eenige
waarde.
K. S.

Vragen-ur en vragen-ur.

Onlangs heeft het „Algemeen Weekblad” een ar-
tikelje gewijd aan het vragen-uurtje der Ned.
Chr. Radio Vereniging. De schrijver was er niet
al te best over te spreken. De vragen, die uit den
kring der luisteraars binnenkwamen, met verzoek
om beantwoording, waren hem te „klein”, te
peuterziek, te rabbinistisch veelal. Hij vond het
voor het christendom een beschamende gedachte,
dat blijkbaar nog zoo vaak en zoo hardnekkig
allerlei min of meer aan casuistische probleem-
stelling herinnerende kwesties van dit en van dat,
van wat mag en niet mag, opdoken, en het be-
kende, en beruchte type van de oude vragenbus-
scholastiek deden herleven. Hij vond het bescha-
mend, dat vele christelijke lieden nog altijd met
dergelijke spitsvondigheden zich inlieten: het peil
hunner gedachten, de diepgang hunner problemen,
de actualiteit van hun inzicht in de theologisch-
culturele „Lage” kwamen z.i. daardoor in een
niet zoo heel gunstig daglicht te staan.

Ik geef hier geen letterlijk citaat, omdat ik het
blad niet onder mijn bereik heb. Maar ik geloof
met deze „vrije” weergave den schrijver geen on-
recht te doen.

Natuurlijk is er een „element van waarheid” ook
in dit artikelje van het algemeen weekblad voor
christendom en cultuur. Waar is trouwens dat
bepaalde „element” niet te vinden?

Maar dit „element” is niet meer dan een „ele-
ment”, en dan verdwaald nog bovendien.

Want als deze auteur denkt aan het vragen-
uurtje der N.C.R.V. en zijn hoofd over de vragers
schudt, dan denk ik aan een ander vragen-uurtje,
en schud dan ook eens mijn hoofd. Het is geen
wekelijks weerkerend uurtje; maar het was maar
één uur in één week. Ik bedoel dat uur, waarvan
de bladen melding maakten, en waarin Stanley
Jones over alles en nog wat ondervraagd werd
door allemaal intellectuelen, volksoorgangers,
schrijvers, predikanten. De één had deze, de ander
die gewichtige kwestie den grooten man voor te
leggen. En met groot geduld — even onuitputtelijk
als dat van den N.C.R.V.-man — antwoordde
Stanley Jones.

Hij antwoordde.

Maar natuurlijk deed hij het kort: hoe ter
wereld zou deze vraagbaak der wijzen het ook
anders kunnen?

Nu ga ik de beide vragen-uurtjes vergelijken.

Ik zie in het ééne geval een schare van een-
voudigen, die leven bij hun bijbel. En die op hun
vergaderingen, in hun verenigingen, in hun bijbel-
onderzoek komen te staan voor allerlei moeilijk-
heden van bijbeluitlegging, van dogmatische bezin-
ning, van harmonie of harmonistiek. Ik kan dik-
wijls — als ik dat wil — precies als die schrijver
in het ethisch orgaan, profiteeren van het feit,
dat Gods genade mij de mogelijkheid schonk van
wat meer boeken en wat meer boeken-lezen dan
die eenvoudige menschen hebben, en ik kan dan
ook wel eens inzien, dat hun vragen „pietluttig”
zijn... voor wie evenveel tijd voor studie had als
ik. Maar ik lach om die menschen niet. Ik schud
ook mijn hoofd om hen niet. Ik zie, ondanks veel
kromme redeneeringen, toch een groot goed
onder hen bewaard: zij zoeken het verband tus-
schen klein en groot, tusschen deel en geheel,
tusschen twijfelwekkende bijzonderheden die zij
vinden voor hun onderzoekenden geest en hun
algemeen levensbezi: den bijbel. En ik zegen elke
poging, die hen daarbij helpt.

Want ik weet het, één zoo’n vraag is vaak ge-
boren uit weken-lang onderzoek en nadenken.

Ik weet het: de wil-tot-ernst is er. Voor hun
deel zijn deze menschen niet oppervlakkig. Zij
houden zoo aan hun „christendom” vast en blijven
daarin één met de bouwers van onze cultuur.

Ik weet ook, dat het meerendeel van die „kleine
luyden” er allermint toe neigt, den N.C.R.V.-
vragen-man als het einde van alle tegenspraak te
beschouwen. Zij hebben hem in den arm genomen,
maar waarschijnlijk ook reeds veel commentaren
en boeken. En zij zullen nà zijn antwoord weér
gaan zoeken, vaak ook over de door hem reeds
behandelde punten. Ik weet ook, dat zij hem voor
het meerendeel niet kennen, en er geen zier van
weten, of het een „fijne ziel” is, ja, dan neen. Zij
hebben geen last van dien fijne-zielen-cultus. Ze
hebben meer respect voor den geest, dan voor de
ziel, meer voor het Woord, dan voor een psycho-
logisch wonder. Dus vragen ze een onbekende,
want zij zoeken verbinding op de basis van het
Woord.

Denk ik aan die menschen, dan heb ik grooten
eerbied in de ziel. En dan leggen die anderen
als groep het tegenover hen af, in mijn taxatie.

Want die anderen — die liepen naar Stanley
Jones, wijl het een fijne ziel is. Ze konden van te
voren weten, met een heel klein beetje nuchter-
heid, dat de antwoorden op hun vragen kort en

onvolledig en ondiep moesten zijn (gezien den
tijd). Maar ze wilden Stanley Jones erover
hooren. Hem, den fijnen man, de mooie figuur.
Wie hen zou vragen, of ze over al hun vraag-
punten even ijverig en geduldig in boeken en
bladen en commentaren, ook van tegenstanders,
hadden nageplozen wat onder hun bereik viel, zou
voor het meerendeel een ontkennend antwoord
krijgen. Terwijl die N.C.R.V.-vragers als groep
voor een groot deel alles napluizen, wat onder
hun bereik is, daar hebben velen van deze cultu-
reelen zich afgezonderd, zich verschanst tegen wie
fundamenteel van hen verschillen. Niet het minst
van de gereformeerden en hun klassieke theologie.
Zij hebben zoo iets in zich van diezelfde menta-
liteit, die in den catalogus der Utrechtsche Uni-
versiteitsbibliotheek de Ned. Herv. Kerk rang-
schikt in één van de kaartenkasten onder de
stroomingen en richtingen van het protes-
tantisme in Nederland, en de gereformeerden
(o.a. zekeren H. Bavinck) onder de secten. Wat
zij uit dezen hoek (of van andere zijde) soms veel
fundamenteeler kunnen zien behandeld in
naar de diepte afstekende onderzoekingen, dat
gaan zij voorbij. Maar de fijne man Stanley Jones
moet op hun vragen even antwoorden. Want liever
een interessante kijk van een fijne ziel op een
hunner vele problemen, dan een rustig onderzoek,
dat naar alle zijden fundeering vraagt.

Als ik die twee vragen-uurtjes vergelijk, ook uit
cultureel oogpunt, heb ik groote liefde voor die
eenvoudigen en zie met pijnlijke duidelijkheid bij
die anderen, als typische representanten van de
hedendaagsche onderzoek-methode van zeer vele
„jongeren”, een symptoom van dat langzaam,
maar zeker verbleeken en verwazigen van wal
ons Nederlanders cultureel heeft groot gemaakt.

Michal en David — de geschiedenis van die
twee spreekt ons nog dagelijks toe. Ik heb iets
van Michals „critiek” op Davids dansen voor de
verbondsark met de eenvoudigen meenen te be-
luisteren in dat artikel van het „Algemeen
Weekblad”.

K. S.

LITERATUUR EN KUNST

Bedoeling en Bewerking.

„Horizon”, door A. van Hoogstraten—Schoch.
Uitgave van J. H. Kok, N.V. te Kampen, 1933.

Het is altijd moeilijk, in critischen zin te
schrijven over een boek, van welks uitnemende
bedoeling men overtuigd is. Men wil dan gaarne
om die goede bedoeling zulk een boek waardeeren
en gevoelt aan den anderen kant den recensenten-
plicht de bezwaren, die men ziet, naar voren te
brengen.

In die conditie verkeer ik ten opzichte van den
roman van Mevrouw van Hoogstraten—Schoch,
„Horizon”, deel van de uitgave van de Ver-
eeniging Christelijke Lectuur.

Maar reeds zijn de deelen van den nieuwen jaar-
gang verschenen, en dus is uitstellen niet langer
mogelijk.

Van de uitnemende bedoeling zal ieder overtuigd
zijn, die dezen lijvigen roman gelezen heeft. Ze
blijkt trouwens reeds uit de Inleiding, die als het
ware de motiveering is van de uitgave. Met een
citaat, ontleend aan een artikel van Prof. Dr M.
van Rhijn, deelt de Schrijfster in die Inleiding mee,
dat ze wijzen wil op de moderne samenleving in
haar verwording en complicatie, speciaal wat be-
treft de levenshouding en levensinrichting van de
moderne jeugd, en dat ze daartegenover wil doen
zien hoe de persoon van Christus den gezichts-
kring der tegenwoordige generatie binnentreedt,
machtig en onweerstaanbaar.

Inderdaad een belangwekkende stof voor een
modern roman.

En dat te meer, omdat ze om behandeling roept.
De moderne romanliteratuur is vol van de vraag-
stukken en moeilijkheden, die met levenshouding
en levensinrichting in verband staan en de
tragische leegte der rusteloze zoekers naar oplos-
sing en bevrediging is een van haar duidelijkste
openbaringen.

Daartegenover kan de christelijke romankunst,
die voor die leegte vervulling kent en die Christus
kan aanwijzen als de Weg, de Waarheid en het
Leven, een krachtige getuige zijn.

Een christelijke roman over deze stof beteekent
dus zeker een vervulling. En wanneer een Auteur
het onderneemt, zulk een roman te schrijven, is
er alle reden, om die bedoeling te waardeeren.

In ’t bijzonder begrijpt men die goede bedoeling,
als die Auteur is Mevr. van Hoogstraten—Schoch.
Immers, we kennen sinds lang deze Schrijfster
in haar begeeren, met haar boeken in christelijk-
thetischen en in moraliserenden zin werkzaam
te zijn.

Elk van haar vele belletristische verhalen is er
op gericht, eenig levensverschijnsel, een modern